

ELTE | HTK
NÉPRAJZTUDOMÁNYI KUTATÓINTÉZET

FOLKLORISZTIKAI MŰHELY

Meghívó

Pócs Éva

Természetfeletti kommunikáció:

Esettanulmányok

Közép-Kelet-Európából

című előadására

és az azt követő vitára

Időpont:

2026. május 28. (csütörtök) 11 óra

Helyszín:

MTA Humán Tudományok Kutatóháza

ELTE HTK

Néprajztudományi Kutatóintézet tárgyalója

(B. 8.33 terem)

Budapest, IX., Tóth Kálmán u. 4., 8. emelet

Előadásában Pócs Éva összefoglalja a *Természetfeletti kommunikáció: Esettanulmányok Közép-Kelet-Európából* címmel megjelenés előtt álló könyve tartalmának fő pontjait, valamint a felvetődő legfontosabb problémákat, amelyeket – nyitva maradt kérdéseivel, megoldási javaslataival együtt – vitára bocsát.

A könyv témája az ember és a szellemvilág közötti, valóságosnak feltételezett kommunikáció *álomban, látomások, jelenések, képzelgések* révén, illetve a *transz* különböző fokozatain, ún. *módosult tudatállapotokban*. A vizsgálat a magyarság és szomszédai szellemi kultúrájára terjedt ki, a vernakuláris vallásra és hiedelmekre koncentrálna, különös tekintettel néhány peremhelyzetű, zárt, az ezredforduló táján még erősen hagyományörző közösségre, ahol Pócs Éva évekig tartó terepmunkát végzett.

A szerző szándéka munkája során az volt, hogy a kutatási problémákat a kutatási modell és az élő gyakorlat kettősségében, az étikus és émikus kategóriák egymással való összefüggéseiben mutassa be. A szerkezet rendezőelve: ki a kommunikáció adója, illetve vevője, kik között létesülnek kommunikációs kapcsolatok. A könyv két fő része: A) *Ember és szellemvilág*: kommunikáció halottakkal, istenségekkel, szentekkel, sátánnal, démonokkal. B) *Kettős lények* (idővarázslók, tündérek, lidérc, boszorkány): kommunikáció az ember és szelleme, hasonmása, segítőszelleme között.

E kutatói rendszeren belül rajzolódnak ki az egyes formációk mint émikus kategóriák kérdései: a laikusok és a specialisták milyen motivációk alapján, milyen társadalmi elvárásoknak megfelelően kommunikálnak, milyen saját fogalmaik, elnevezéseik vannak.

Kiemelten kezelt kérdések:

- Mennyiben van szó sajátos helyi jelenségekről, és mennyiben egyetemes kommunikációs módszerek helyi, kereszténnyé vált változatairól? A nem-keresztény változatok hogyan fuzionáltak a keresztény technikákkal; a keresztény lélek és túlvilágképzetek miként szembesültek a kommunikációs technikák alapját képező lélekképzetekkel?
- A kommunikációs jelenségek indítékai, fenntartó tényezői: társadalmi szerep, funkció, szükséglet, érzelmi indíttatások. Spontán és rituális/megszervezett kommunikáció.
- A rituális állandóság és rituális reziliencia, illetve a keresztény vallás és egyház fenntartó szerepe.
- A múlt és a jelen kapcsolatai, a múltbeli maradványok, a történeti adatok, a térbeli és időbeli szórványok értelmezésének lehetőségei.
- Élmény és elbeszélés, hit és gyakorlat, szóbeliség és írásbeliség, népi/populáris és elit gyakorlat viszonya.
- A magyar kutatás kereszténység előtti samanizmussal, „ősvallási örökséggel” kapcsolatos kérdései; mit csinált a honfoglalás-kori magyar táltos?
- A kommunikációs fogalmak és gyakorlatok étikus és émikus kategóriáinak értelmezései, meghatározása, elhatárolása, terminológiája; meg nem felelései egymással. A kutatói kategóriák kárai és hasznai.
- Javaslat a kommunikációs jelenségek kutatói kategóriáinak kibővítésére: a *samanizmus, megszállottság, médiumizmus, unio mystica* mellett a *kettős lények átváltozós technikáinak* önálló rendszerként való számontartására.

Pócs Éva néprajzkutató, folklorista, az MTA doktora, az MTA Néprajzi Kutatóintézet ny. főmunkatársa, a Folklór osztály ny. vezetője, professor emeritus a PTE Néprajz-Kulturális Antropológia Tanszékén, 2013 és 2018 között az ERC támogatta „Kelet–Nyugat” Vallásetnológiai Kutatócsoport vezetője.

A *Folklorisztikai Műhely* az ELTE HTK Néprajztudományi Kutatóintézet Folklór Osztályának sorozata, amelynek célja előadásokkal, majd az azokat követő szakmai beszélgetésekkel, vitákkal bemutatni és ösztönözni a mai magyar folklorisztikai kutatásokat, kérdésfelvetéseket.

Minden kedves Érdeklődőt szeretettel várunk, és számítunk hozzászólásaikra!